

•
ANALELE ȘTIINȚIFICE
ALE
UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA”
DIN IAȘI
(SERIE NOUĂ)

ISTORIE

TOM LXVIII
2022

Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Nelu Zugravu (Iași), Neculai Bolohan (Iași), Alexandru-Florin Platon (Iași),
Petronel Zahariuc (Iași), Ștefan S. Gorovei (Iași), Maria Magdalena Székely
(Iași), Cristian Ploscaru (Iași), Claudiu Topor (Iași), Gabriel Leanca (Iași),
Gheorghe Iacob (Iași), Ovidiu Buruiană (Iași), Victor Spinei, membru al
Academiei Române (Iași), Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române
(Cluj-Napoca), Ovidiu Cristea (București), Antal Lukács (București), Ion
Eremia (Chișinău), Ion Varta (Chișinău), Dennis Deletant (Londra),
Carol Iancu (Montpellier), Hans-Christian Maner (Mainz).

COMITETUL DE REDACȚIE:

Laurențiu Rădvan (redactor șef),
Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, Ionuț Nistor, Adrian-Bogdan Ceobanu,
Adrian Vițalaru (secretar de redacție),
Mihai-Bogdan Atanasiu (secretar de redacție).

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în textele publicate revine în
exclusivitate autorilor.

Manuscrisele, cărțile și revistele propuse pentru schimb,
ca și orice corespondență se vor trimite redacției:

Laurențiu Rădvan

Facultatea de Istorie
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
B-dul Carol I 11,
700506, Iași, România
Tel.: 40-(0)232-20.12.74
e-mail: radvan@uaic.ro

CUPRINS

Romanian-Serbian relations in the 20th century

Zoran Janjetović, <i>Romanian national minority in the Yugoslav Banat 1918-1948</i>	11
Adrian Vițalaru, <i>In the capital of the allied state. Romanian diplomats in Belgrade (1919-1941)</i>	25
Alexandru D. Aioanei, <i>Yugoslavia and Britain's clandestine actions in Romania during the Second World War</i>	39
Olivera Dragišić, <i>Italian precedent for the armistice negotiations with Romania in 1944</i> ..	51
Vladimir Lj. Cvetković, <i>Yugoslavia and the crisis of Petru Groza government (August 1945 – January 1946)</i>	65
Ionuț Nistor, <i>A marriage of convenience. The Romanian Workers' Party and the Yugoslav emigration in the early 1950s</i>	79
Petar Dragišić, <i>Serbian press and Romanian Revolution in 1989</i>	89

Iulia Dumitrache, <i>Despre potențialul halieutic pontic la Ovidius</i>	101
Ionuț Acrudoae, <i>Cohortes I-VIII Breucorum în secolul I p.Chr. Locuri și oameni</i>	119
Nelu Zugravu, <i>Vasile Pârvan e Marco Aurelio</i>	145
Claudiu-Costel Luca, <i>Ciclurile monarhiei imperiale în Liber de Caesaribus – o abordare istoriografică</i>	159

Alexandru Ștefan, <i>Tentația falsului diplomatic. Cazul lui Ștefan de Sânger, notarul conventului benedictin de la Cluj-Mănăstur</i>	169
Ștefan S. Gorovei, <i>Falsuri și falsificatori pentru istoria românească</i>	185
Radu Cărciumaru, <i>Greci la Târgoviște în veacul al XVII-lea. Interferențe istorico-arheologice</i>	197
Celestin Ignat, <i>Logofeția Țării Moldovei în cea de-a treia domnie a lui Gheorghe Duca (1678-1683)</i>	211
Mihai-Bogdan Atanasiu, <i>Documente inedite ale familiei Goia (I). Ramura lui Sandu Goia</i>	225
Gheorghe Lazăr, <i>Ajutoarele românești în favoarea așezămintelor athonite Karacalu și Marea Lavră. Noi mărturii documentare (sec. al XVIII-lea)</i>	261
Mihai Anatolii Ciobanu, <i>Două planuri rusești ale ansamblului Episcopiei Buzăului</i> ..	287
Laurențiu Rădvan, Mihai Anatolii Ciobanu, <i>Planul satului Lăzăreni (Iași) și surprizele sale: reședința lui Rumeanțev și schitul de la Stânca Jijiei</i>	303
Georgiana Mădălina Mihai, <i>Ținutul Romanului în cadrul organizării administrative a Moldovei în secolul XVIII – prima jumătate a secolului XIX</i>	321

Cuprins

Laurențiu Rădvan, <i>Noi contribuții privitoare la originea și activitatea arhitectului Johann Freywald</i>	337
Alexandru-Florin Platon, „ <i>La Révolution de la Grèce n'est qu'accidentelle...</i> ”: o versiune inedită a relației prințului Gheorghe Cantacuzino despre acțiunea Eteriei în Principatele Române la 1821	355
Cristian Ploscaru, <i>O piesă de teatru și afacerea „idarelelor calpe”. Secvențe din istoria domniilor pămâtenne</i>	413
Maria Rados, <i>Întâia reformă a școlilor din Moldova?</i>	429
Simion Câlția, <i>Decorațiile, instrument de guvernare în timpul domniei lui Carol I</i>	457
Claudiu-Lucian Topor, <i>Romania's Royal Legation in Germany before 1914</i>	473
Mihai Tudosă, <i>Orthodoxy and Orthopraxy Among Romanians During the Great War</i> ..	497
Ovidiu Buruiană, <i>The German military occupation in Romania (1916-1918) and its representation</i>	515
Liviu Brătescu, <i>Centenarul nașterii lui I. C. Brătianu (1921). Memorie socială și legitimare politică</i>	543

<i>In memoriam: Ion Toderășcu</i>	559
<i>Recenzii și note bibliografice</i>	561
Sextus Aurelius Victor, <i>Liber de Caesaribus. Carte despre împărați, editio bilinguis</i> /ediție bilingvă, ediția a II-a revizuită și adăugită, traducere, considerații privind limba și stilul și notă asupra ediției de Mihaela Paraschiv, ediție îngrijită, abrevieri, studiu introductiv, ediții de izvoare folosite, notă asupra ediției, note și comentarii, apendice și indice de Nelu Zugravu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2022, 734 p. (<i>Thesaurus Classicus</i> III) (Cozmin-Valerian Broșteanu); Lactanțiu, <i>Instituțiile divine. Epitoma</i> , traducere și note Petru Pistol, București, Editura Sophia, 2019, 286 p. (Nelu Zugravu); Giovanni Filoramo, <i>Crucea și puterea. Creștinii, de la martiri la persecutori</i> , traducere din italiană de Dionisie Constantin Pîrvuloiu, București, Editura Humanitas, 2022, 486 p. (Nelu Zugravu); <i>The Dacians in the Roman Empire. Provincial Constructions</i> , edited by Sorin Nemeti, Dan Dana, Irina Nemeti, Eugenia Beu-Dachin, Luciana Nedelea and Timea Varga, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 443 p. (Casian Gămănuț); <i>The Roman Provinces. Mechanisms of Integration</i> , edited by Sorin Nemeti, Eugenia Beu-Dachin, Irina Nemeti, Dan Dana, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 368 p. (Casian Gămănuț); Yann Le Bohec, <i>Războiul în lumea romană 58 a.Chr.–235 p.Chr.</i> , Cluj-Napoca, Editura Mega, 2021, 348 p. (Alex-Marian Cornea); <i>Scris, scriitură, text în Țările Române (secolele XV-XVIII)</i> , volum îngrijit de Monica Dejan cu un cuvânt înainte de Maria Magdalena Székely, Suceava, Editura Karl A. Romstorfer, 2020, 288 p. (Alexandru Gorea); Mihail K. Qaramah, <i>O istorie a Molitfelnicului românesc. Evoluția formularelor Sfințelor Taine (sec. XVI-XVII)</i> , Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2022, 307 p. (Celestin Ignat); <i>Doi călători elvețieni și lumea românească la începuturile modernității (1808-1811): Léonard Revilliod și Charles René Pictet de Rochemont. Mărturii inedite</i> , editat	

de Alexandru-Florin Platon, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2021, 398 p. (*Adrian-Ionuț Gilea*); Gheorghe-Florin Știrbăț, *Alexandru Enacovici. Din activitatea politică*, Iași, Editura PIM, 2019, 343 p. (*Andrei Bordeianu*); Radu Mârza, *Călători și pacienți români la Karlsbad. O istorie culturală a mersului la băi pe la 1900*, Iași, Editura Polirom, 2022, 504 p. (*Renata-Gabriela Buzău*); Sonya Orfalian, *Mărturii ale copiilor armeni 1915-1922*, Iași, Editura Polirom, 2022, 218 p. (*Bogdan Iuțiș*).

<i>Abrevieri</i>	597
------------------------	-----

In memoriam

ION TODERAȘCU (1938 – 2022)

Personalitatea unui om sfidează, de obicei, caracterizările succinte. Nu și în cazul profesorului Ion Toderașcu care a fost și rămâne în memoria tuturor celor care l-au cunoscut un „om al Școlii” în sensul cel mai autentic al cuvântului.

Născut la 9 septembrie 1938 în comuna Urechești, județul Bacău, profesorul Toderașcu a devenit student al Facultății de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași în 1957, absolvind-o cinci ani mai târziu (1962). Reținut imediat ca preparator, tânărul licențiat a continuat să slujească instituția în care s-a format vreme de cinci decenii, până la pensionare, survenită în 2010. A fost, rând, pe rând, preparator, lector, conferențiar și profesor, iar din 1992 până în anul 2000, prorector cu programe academice al Universității, calitate în care a coordonat mai multe proiecte prin care „Alma Mater” ieșeană s-a integrat în mediul universitar european.

Medievist de formație, profesorul Ion Toderașcu și-a susținut doctoratul în 1976 cu o teză intitulată *Contribuții la istoria tehnicii navale românești până la jumătatea secolului al XIX-lea*, elaborată sub conducerea profesorului Constantin Cihodaru. Cursurile și seminariile susținute la Facultatea de Istorie (și, din 2001, la Facultatea de Drept) s-au circumscris Istoriei medievale românești și Istoriei Bizanțului, domenii în care a publicat mai multe studii, cărți și ediții importante. Dar volumul care îi definește cel mai bine profesorului Ion Toderașcu profilul științific este *Unitatea medievală românească* (București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988), exemplar prin amploarea documentării, a perspectivei asupra trecutului și, nu mai puțin, prin stilul scriiturii, de o rigoare și frumusețe deosebite. Aceeași perspectivă largă asupra istoriei naționale se regăsește și în cărțile sale următoare (de autor sau coordonator) – *Permanențe istorice medievale* (Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1994), *Istoria Românilor* (Iași, Chișinău, 1992), *Istoria Românilor* (Iași, 1996) – care continuă și dezvoltă aspecte și probleme schițate în volumul din 1988.

În cadrul domeniului de referință care l-a consacrat ca profesor și cercetător (cel al istoriei medievale), profesorul Ion Toderașcu a colaborat la mai multe volume colective (*Petru Rareș*, București, 1978; *Iași, 1600-1859-1918*, Iași, 1983 etc.), stăruind asupra personalității și operei lui Gh. I. Brătianu, căruia, singur sau în colaborare, i-a reeditat câteva din cele mai importante scrieri: *Cuvinte către români* (Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1996), *Originile și formarea unității românești* (Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1998) și *Studii bizantine de istorie economică și socială* (Iași, Editura Polirom,

2003). Tot aici, demn de menționat este și volumul *Istorie și civilizație* (Iași, 1988), dedicat profesorului său, Constantin Cihodaru, un gest în cel mai înalt chip caracteristic pentru respectul și prețuirea arătate constant de profesorul Toderașcu dascălilor săi din Facultatea de Istorie.

Aproape de încheierea carierei universitare, profesorul Ion Toderașcu și-a îndreptat interesul spre trecutul instituției de învățământ și cultură pe care a slujit-o, publicând două volume consacrate – cel dintâi – prelegerilor academice inaugurale dintre 1843-1943 rostite al Universitatea din Iași (în colaborare) și – al doilea – altor prelegeri academice (2003), colaborând, totodată, la noua istorie a Universității apărută în 2010, la aniversarea a 150 de ani de la înființare, după ce fusese prezent și în volumul anterior, din 1985 (*Istoria Universității din Iași*), menit să celebreze 125 de ani de existență a instituției.

Distins în 1984 cu premiul „Nicolae Bălcescu” al Academiei Române și, în 2003, cu Diploma de onoare a Ministerului Educației și Cercetării, profesorul Ion Toderașcu s-a ilustrat, în anii când a fost prorector al Universității și printr-o intensă activitate administrativă, contribuind la sporire prestigiului intern și internațional al instituției al cărui prag l-a pășit, ca student, în 1957.

Dintre toate laturile care i-au caracterizat activitatea universitară, aceea didactică rămâne cea mai remarcabilă. Generațiile de studenți pe care le-a pregătit pot depune mărturie. Temeinic documentate, minuțios (uneori până în cele mai mici detalii) pregătite – nimic nefiind improvizat sau lăsat la voia întâmplării – cursurile și seminariile profesorului Toderașcu au fost și au rămas un model de rigoare academică. Impresiona la ele nu numai exactitatea, claritatea și concizia expunerii. Ceea ce, în prelegerile sale, era la fel de remarcabil, numărându-se printre virtuțile lor cele mai de preț, era capacitatea evocativă, forța lor incomparabilă de sugestie. Căci profesorul Toderașcu a fost și un mare povestitor, dăruit cu forța de sugestie a unui adevărat orator.

Cursurile și seminariile sale vor fi de neuitat pentru toți cei care au avut șansa de a le asculta. Scânteia duhului său, transmisă celor care i-au fost discipoli sau numai studenți, va lumina mereu calea tuturor celor care o vor primi de la cei dintâi, păstrându-i Profesorului Ion Toderașcu o amintire mereu vie. Așa continuă să trăiască profesorii mari și atunci când au plecat dintre noi.

Alexandru-Florin Platon